

3. výzkumný úkol

Předmět výzkumu:

Děti se specifickými poruchami učení a integrace.

Cíl výzkumu:

Během devadesátých se ve společnosti začalo otevřeně hovořit o postižených lidech. Veřejnost je stále více informována, postižení už není takové tabu jaké bývalo, hovořit se začalo též i o integraci. A právě v souvislosti i se zvýšeným zájmem o školství a vzdělávání se otevřela otázka integrace dětí se specifickými poruchami učení. Nabízí se tu hned několik otázek, a to: zda integrovat, kdy integrovat, co to přinese dětem do budoucnosti, jak se s tím vyrovnají apod.

Naší snahou je prozkoumat právě pro a proti integrace, pozitivní a zejména pak její negativní vlivy (možnost psychické zátěže, frustrace, snížení následného výkonu ve vyučování) na dítě po strávení několika let ve speciální škole a následné integraci do školy běžné.

Budeme se snažit jak o deskripci problému, tak i její explanaci.

Výzkumné otázky:

Sžívají se děti se SPU ze speciálních tříd po přechodu do běžných hůře s novým kolektivem než ty děti se SPU, které jsou vyučovány na běžné škole ihned od počátku školní docházky?

Proč je pro děti těžké se zapojit do nového kolektivu normálních dětí po přechodu ze speciální školy?

Odvozené otázky:

Co by preferovaly děti samotné?

Do jaké míry je dítě psychicky frustrováno?

Do jaké míry se frustrace odráží na úspěchu ve škole?

Jaké stopy to na dítěti zanechává?

Chybí mi zde nějaká jedna obecná základní výzkumná otázka. Není mi jasné, co je vlastně hlavní náplní vašeho výzkumu. Nějak se vám to drolí do různých dílčích otázek, ale tu hlavní jednotící postrádám. Navíc se mi zdá, že to pojmáte moc zaujatě. Chybí mi zde neutrální vědecký odstup. Sociolog by se neměl ptát, co je horší nebo lepší pro koho, ale měl by zkoumat vliv něčeho na něco. Sociolog hledá vztahy, ne návody! Ve vašem případě je nutné pojmenovat si základní koncepty, které vás zajímají, a pak je dát nějak do vztahu. Například: Jaký vliv má integrace dětí se SPU na míru jejich frustrace? Následně byste operacionalizovali integraci + frustraci, mohli byste vytvořit nějaký index frustrace atd. Každopádně by bylo nutné nějak to 1. Sjednotit 2. Zpřehlednit 3. Zvědečtit.

Kontext tématu:

Je známo, že děti se SPU mohou být vyučovány buďto na speciální škole, ve specializované třídě, nebo mohou být integrovány do běžné školy v rámci vypracovaného individuálního plánu. Často se nejen v televizi (speciální programy zabývající se vzděláváním), v časopisech, na internetu ale v neposlední řadě i ve spoustě specializovaných knih probírá, co je pro dítě nejlepší.

Z vlastní zkušenosti se domníváme, že děti se SPU mají po následné integraci ze speciálních škol větší problémy se začleněním do kolektivu, než děti se SPU docházející do běžné třídy ihned. Vycházíme nejen z našich vlastních zkušeností (SOČ na problematiku školství, reformy a oné integrace, a sourozenec s přáteli, kteří se nevědomky stali iniciátory zájmu o problematiku a následný výzkum), ale i z práce Marie Kocurové a její knihy Integrace žáků se SPU, a inspirativních článků ze sborníků: zejména Pavla Kšajta a jeho díla Žáci se SPU a jejich pozice ve třídě, dále pak Aleny Dvořákové ze ZŠ Horní v Brně, Kateřiny Dohnalové ze ZŠ v Praze a Renaty Čmielové ze ZŠ v Olomouci.

Metoda výzkumu:

Použijeme metodu přehledových studií (surveys), a to: dotazníků s uzavřenými otázkami (spíše pro rodiče) a interview jak s dětmi, tak s jejich rodiči a následně některými učiteli (zejména třídními). Mohou ovšem nastat problémy neochoty spolupráce ze strany „zaneprázdněných“ rodičů, možná i učitelů a též budeme muset vyvinout větší úsilí při přesvědčování ředitelů, kteří bývají vůči nejruznějším výzkumům na školách skeptičtí- to bude zřejmě ten největší problém. Poté může být problémem abstraktnost dětského vyjádření- nutnost strávit s dětmi více času a hlavně správné pokládání nezavádějících otázek.

Výhodou by mohlo být, že malé děti ještě nejsou tolik stydlivé a netrápila by je otázka zveřejnění.

Populace a vzorek:

Populace:

Děti se SPU na speciálních a běžných základních školách před a po integraci.

Vzorek:

Výzkum by měl být proveden pokud možno alespoň na 15- ti školách- pro první část výzkumu- z toho na 10- ti speciálních a 5- ti běžných, kde bude největší následná integrace (nutnost získat informace od školy a od rodičů, zda a kolik dětí bude přestupovat), a alespoň 10- ti běžných školách- pro druhou část výzkumu- které budou děti se SPU navštěvovat od počátku školní docházky.

První část:

Řekněme, že ze 300 žáků se SPU jich bude +- 150 přecházet, z těchto 150 vybereme co největší počet těch, co budou přecházet do co nejmenšího počtu společných škol. Pro vybraný vzorek použijeme interview- pro děti, pro rodiče jak interview, tak dotazník a pro učitele též interview. Vše uskutečníme o pololetí a na konci školního roku. Poté půjdeme do běžných škol, kam se následující rok integrovaly. Opět provedeme interview s dětmi, jejich rodiči, případně učiteli.

Druhá část:

V běžných školách s integrovanými dětmi se SPU vybereme náhodně opět kolem 150- ti žáků a provedeme totéž, co v předchozí části.

Můžeme se též zeptat psychologů v pedagogicko- psychologických poradnách, kam žáci docházejí, na psychický stav dětí před a po, co si o tom myslí psychologové obecně apod.

Možné úskalí: průběžná změna vzorku (rodiče se mohou rozhodnout v průběhu následujícího půl roku, kdy budeme vzorek zkoumat, přejít jinam nebo nepřejít vůbec).

Šmankote. Kdo bude ten váš výzkum financovat? A kolik se na něm bude podílet lidí. To bude přinejmenším celý sociologický štáb. Přijde mi, že máte velké oči a chcete zkoumat úplně všechno z každé perspektivy. Ptát se zároveň dětí, rodičů, učitelů, psychologů... to může být v konečné fázi kontraproduktivní. Nakonec se vám to rozdrobí a neudržíte konzistenci a jednotnost výzkumu. Vždyť tohle pojetí by vydalo na celý mezikatedrový grant-)

Operacionalizace:

PROMĚNNÉ

Postižení- druh postižení- tělesné

- zrakové
- sluchové
- v oblasti komunikačních schopností
- mentální vady
- poruchy chování
- parciální postižení- lehké mozkové dysfunkce
  - leváctví
  - specifické poruchy učení
- míra postižení- těžké (př. hluchota, slepota)
  - střední
  - lehké

Integrace do školy - začlenění do kolektivu ve škole- přechod ze zvláštní školy do běžné školy-

- pobyt ve zvláštní škole
  - rychlost spřátelení se
  - přijetí jedince do kolektivu
  - šikana
  - spravedlivý přístup učitelů
- pobyt v nové běžné škole-
  - rychlost spřátelení se
  - šikana
  - spravedlivý přístup učitelů
  - přijetí jedince do kolektivu
- vyučování v běžné škole od počátku školní docházky-
  - rychlost spřátelení se
  - šikana
  - spravedlivý přístup učitelů
  - přijetí jedince do kolektivu

Operacionalizaci jste provedli pouze na úrovni dimenzí. To je nedostatečné. Chybí indikátory. Navíc - myslela jsem, že chcete zkoumat vliv oficiální integrace na frustraci, začlenění do kolektivu atd. Proč zde tedy tak podrobně operacionalizujete postižení, což není ani tak sociologická kategorie jako spíše medicínská, a ostatní pomíjíte? Vyznívá to pak, že chcete zkoumat vliv typu postižení na integraci. Dávejte si pozor na tyto logické chyby!

Jak mohou být výsledky prakticky využity:

Zejména mohou pomoci rodičům s rozhodováním, co bude pro jejich děti lepší. Zda integrují hned, nebo až po nějaké době.

A také zvýšit snahu učitelů o co nejlepší a nejefektivnější následné přijetí do kolektivu, tedy zmírnit dopady na psychiku dítěte.

Kdy bude výzkum proveden a jak budou jeho výsledky uvedeny ve známost:

Jedná se o dlouhodobější záležitost.

Po skončení bude snaha zveřejnit v časopisech- př. Učitelské listy, Učitelské noviny, Děti a my apod. Možnost nějaké besedy jak pro veřejnost, tak pro učitele.

Názvy publikací se píší kurzívou.

Seznam literatury:

- Fejová, L. 2002. Žák se specifickými poruchami učení integrovaný v běžné třídě základní školy. /rukopis/.
- Hyklová, K. 2001. Pedagogická integrace žáků se specifickými poruchami učení. /rukopis/.
- Kocurová, M. 2001. Integrace žáků se specifickou poruchou učení. PRAHA: Univerzita Karlova v Praze- Pedagogická fakulta.
- Kocurová, M. 2000. Specifické poruchy chování a učení. PLZEŇ: Západočeská Univerzita v Plzni.
- Kolář, M. 2000. Skrytý svět šikanování ve školách. PRAHA: Portál.
- Lang, G. 1998. Každé dítě potřebuje specifický přístup: vytváření integrovaných a inkluzivních tříd. PRAHA: Portál.
- Langer, S. 1999. Diagnostikování problémových žáků. HRADEC KRÁLOVÉ: Kotva.
- Müller, O. a kol. 2001. Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole. OLOMOUC: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Němečková, M. 2003. Možnosti reedukce SVPU u dětí ve zvláštní škole. /rukopis/.
- Pipeková, J. a kol. 1998. Kapitoly ze speciální pedagogiky. BRNO: Paido.

Vítková, M. a kol. 1998. Integrativní speciální pedagogika. BRNO: Paido.

STATĚ

Čmielová, R. 2000. Sebepojetí školní úspěšnosti dětí se specifickými poruchami učení v základní škole a specializované třídě základní školy. I. mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami. OLOMOUC: Univerzita Palackého v Olomouci- Pedagogická fakulta-Kabinet speciální pedagogiky.

Dohnalová, K. 2000. Co přináší dětem s LMD zařazení do speciální třídy. Specifické poruchy učení a chování: sborník 2000, ed. by. Anna Kucharská. PRAHA: Portál.

Dvořáková, A. 2000. Integrace žáků s vývojovými poruchami učení na základních školách. I. mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami. OLOMOUC: Univerzita Palackého v Olomouci- Pedagogická fakulta-Kabinet speciální pedagogiky.

Kšajt, P. 1999. Žáci se specifickými poruchami učení a jejich pozice ve třídě. Specifické poruchy učení a chování: sborník 1997-98, ed. by. Anna Kucharská. PRAHA: Portál.

Mrázková, J. 2000. Integrace dětí se SPU se zaměřením na pocity rodičů a dětí. Specifické poruchy učení a chování: sborník 2000, ed. by. Anna Kucharská. PRAHA: Portál.

ODBORNÉ ČLÁNKY

Brown, R. 1996. Integrating and Structuring Programs for Developmentally Handicapped Adolescents. CALGARY: Present and Future Trends.

Pugach, M. C. a Warger, C. L. 1996. Treating Curriculum as a Target of Reform: can Special and General Education Learn from Each Other? Curriculum Trends, special education and Reform. COLUMBIA: Teachers College

ČASOPISY:

Dobšíková, E. 2002. Waldorfská pedagogika- alternativa bez stresu? Učitelství, r. 10, č. 2:10- 11.

Dvořák, D. 2005. Reforma, předměty a integrativní vyučování. Učitelství, r. 13, č. 7: 7.

Kocurová, M. 2002. Individualizace jako těžiště vztahu pedagogiky a speciální pedagogiky. Pedagogická orientace, č.3: 25-39.

Lubuškyová, L. 2003. Na cestě k integraci. Děti a my, č.1: 28-29.

Sýkora, J. 2004. Trpí-li uchazeč o studium dyslexií, o jeho přijetí rozhoduje ředitel. Britské listy.

Šimíčková, H. 2005. Jak na integrativní vyučování v primární škole. Učitelství, r. 13, č. 1: 9- 10.

Šimíčková, H. 2005. Postoj učitelů k integrovanému vyučování v primární škole. Učitelství, r. 13, č. 2: 6- 7.

Šimíčková, H. 2005. Jak přimět studenta pro integrativní vyučování. Učitelství, r. 13, č. 9: 8- 9.

TV

Vrkočová, K. 2004. Třída pro děti s poruchami učení v Táboře. ČT 1- Večerník.

www.czech-tv.cz/programy/. 2004. Jak učit a vychovávat, aby to nebolelo. Rodina a škola.

Daniela Fuchsová 144178
Veronika Rejzková 144482